Er referens
I2022/01039
Datum
2022-06-03
Vår referens
-

TechSverige

Infrastrukturdepartementet

i.remissvar@regeringskansliet.se
i.esd.remisser@regeringskansliet.se

Remissvar avseende Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om harmoniserade regler för skälig åtkomst till och användning av data (dataakten), COM(2022) 68 final

TechSverige har beretts tillfälle att lämna ett remissyttrande över rubricerat betänkande (dnr I2022/01039).

TechSverige (tidigare IT&Telekomföretagen) är en bransch- och arbetsgivarorganisation för företag inom techsektorn med drygt 1 400 medlemsföretag – som sammantaget har närmare 100 000 medarbetare i Sverige. TechSverige ingår i förbundsgruppen Almega och därmed i Svenskt Näringsliv.

Behovet av en förordning

Dataakten innehåller övergripande regler som omfattar alla sektorer. Det innebär att företag i sektorer där det inte identifierats problem regleras utan skälig motivering. Problem som rör tillgång till data i enskilda sektorer bör i första hand åtgärdas med sektorslagstiftning, vilket för övrigt redan håller på att utarbetas. Dessutom finns det en ny sektorsövergripande lagstiftning som reglerar dataanvändning som borde utvärderas innan ytterligare horisontell lagstiftning övervägs.

Eftersom dataekonomin inte är begränsad till Europas gränser måste dataakten undvika att införa särskilda skyldigheter som kan få oavsiktliga konsekvenser för konkurrenskraften hos de aktörer som befinner sig i Europa. Däremot finns ett behov av att föreslå åtgärder för skydd av företagshemligheter och immaterialrättigheter när data frivilligt tillgängliggörs. Den affärsrisk som delning av data medför måste företag bedöma. Det gäller även dataöverföringar till utomeuropeiska länder.

Svenskt Näringsliv skriver i sitt remissvar att de befarar att kommissionens konsekvensanalys har underskattat kostnaderna och överskattat fördelarna med dataakten och ifrågasätter därför om den föreslagna dataakten totalt sätt kommer medföra nytta för europeiska konsumenter och företag. Detta är oroande, givet att nyttan för såväl konsumenter som företag bör vara en grundläggande förutsättning för reformer inom området.

Förordningens tillämpningsområde är brett och otydligt – både vad det gäller vilka data och vilka aktörer som omfattas. Även om dataakten förses med välbehövliga förtydliganden och avgränsningar förefaller det svårt att förutsäga hur förordningen skulle fungera i praktiken. Definitionerna av begreppen produkt och tillhörande tjänst behöver preciseras och förtydliga vilka produkter som omfattas av förordningen och hur de kan särskiljas från de produkter som inte omfattas av förordningen enligt uppräkningen i skäl 15. Det finns också gränsdragningsproblematik gentemot annan lagstiftning som GDPR och DMA.

Sammantaget ser alltså TechSverige stora tveksamheter att fortsätta lagstiftningsarbetet baserat på det förslag Europeiska kommissionen har lämnat.

Se till företagens intresse och EU:s konkurrenskraft

Dataflöden och dataekonomin är global, därför är det angeläget att dataakten inte hämmar konkurrenskraften för företag som är verksamma i EU. Regeringen välkomnar i faktapromemorian särskilt förslagen om kontroll och insyn av de data som finns hos datainnehavare. Vidare anser regeringen att de delar som syftar till att möjliggöra för myndigheter att få tillgång till data som innehas av företag när det finns ett exceptionellt behov av sådan data är rimliga. TechSverige ser emellertid att sådana förslag riskerar att skapa osäkerhet kring investeringar i data och därmed minska möjligheterna till datadriven innovation. Dessa omständigheter ger sammantaget bilden av att regeringen inte tycks ha möjligheterna med datainnovation som sitt främsta intresse i det här ärendet. Vi vill se en bättre balans för att uppmuntra till investeringar och innovation i dataekonomin.

Vidare riskerar förslaget om att grindvakter (som definierat i rättsakten om digitala marknader, DMA) inte får ta emot data inom segment som de inte är aktiva inom, vilket skulle kunna leda till minskad konkurrens och mindre valfrihet för konsumenter eftersom dessa inte får ta med sig sina data.

Underlätta frivillig datadelning

Vissa bestämmelser om till exempel avtalsvillkor kan komma att undergräva avtalsfriheten och få motsatt effekt än avsett. För att öka användningen av data på längre sikt är det viktigt att datadelningsavtal förblir frivilliga och kommersiellt gångbara. EU bör i stället verka för att göra det lättare för företag att frivilligt dela data. Det kan vara att skapa förutsägbara och långsiktiga former för nära samarbete mellan företag som inte riskerar att bryta mot konkurrensregler.

Dela upp reglerna

De skyddsåtgärder som föreslås för att dela data mellan företag och andra företag, konsumenter och myndigheter (B2B, B2C och B2G) är otillräckliga och riskerar att undergräva incitamenten att investera i datainsamling. Reglerna för delning av data mellan företag och konsumenter och reglerna för delning mellan företag bör dessutom vara separerade för ökad tydlighet. Till exempel kan det vara naturliga och stora skillnader mellan data som delas i industriella IoT-tillämpningar jämfört med konsumentprodukter inom IoT. Överlag finns det också ett behov av att förtydliga definitioner och ansvarsområden.

Det nuvarande förslaget kommer att begränsa internationella dataöverföringar utöver bestämmelserna i GDPR, och i en digital värld innebär detta direkt skada för våra globala tillväxtutsikter och på svenska företag med verksamheter även utanför EU.

Bland andra Svenskt Näringsliv har pekat på att det inte finns något marknadsmisslyckande som motiverar skyldigheten att dela data enligt förslaget. Det är också svårt att överblicka konsekvenserna av en sådan skyldighet. Icke-bindande standardavtalsvillkor för åtkomst till och användning skulle dock kunna vara ett stöd, särskilt för mindre företag.

Hur dataakten förhåller sig till företagshemligheter behöver förtydligas, bland annat för att skydda datainnehavarna. I korthet borde det inte finnas några tvingade regler vad gäller delning av just företagshemligheter. Vi instämmer i vad Svenskt Näringsliv anger om att skyddsåtgärderna måste kompletteras för att garantera skyddet av just företagshemligheter.

Tvingande datadelning vid exceptionella behov

I nuvarande form bör kapitel V utgå. Företag delar redan i dag både frivilligt och på grund av lagkrav data i en stor omfattning. Inte minst under covid-19-pandemin nyttjades stora mängder data som tillgängliggjorts av privata aktörer.

I den mån liknande regler som i förslagets kapitel V ska införas i förordningen bör det bli mer stringent vad som avses till exempel med ”ett allmänt nödläge” eller utföra en ”uppgift av allmänt intresse”. Nu exemplifieras *nödläge* med till exempel större cybersäkerhetsincidenter och *allmänt intresse* bland annat som viss typ av statistik. Definitionerna är för vida och kan leda till slentrianmässiga begäranden om data med hänvisning till förordningen.

Datainnehavaren ska kunna begära att myndigheten (eller motsvarande) redogör för och visar att alla andra möjligheter att få tillgång till sådana data har uttömts. Vidare bör den som lämnar data alltid få ersättning, även i ett allmänt nödläge, bland annat givet att den arbetsinsats som krävs av datainnehavaren kommer vara densamma oavsett anledningen till att data ska delas. Enligt artikel 19.2 ska myndigheten vidta lämpliga åtgärder för att bevara konfidentialiteten. Det bör förtydligas detta ska motsvara minst den nivå av skydd för data som den ursprungliga datainnehavaren tillämpar, i syfte att skydda både företagshemligheter och persondata. Det bör också tydliggöras att myndigheten endast kan använda data för de specifika syften som den ursprungligen angett. På motsvarande sätt som företag kan drabbas av hårda sanktioner om vissa uppgifter röjs bör det finns möjligheter till sanktioner och skadeanspråk på myndigheten. Syftet med det är bland annat att minimera onödiga begäranden om uttag av data och säkerställa att myndigheten vidtar, inte bara lämpliga, utan tillräckliga åtgärder för att skydda data.

Byte av databehandlingstjänster

Molntjänster är en global marknad. EU bör skapa förutsättningar för en konkurrenskraftig molninfrastruktur och goda villkor för alla som verkar på den inre marknaden. Datalokaliseringskrav ska inte användas. Möjligheterna till byte av tjänsteleverantör och flytt av data är etablerat och förväntas i allt högre grad av kunderna. Därför bör förslagen inom detta område tydligare och bättre anpassas till rådande marknadsförutsättningar och mer realistiska krav.

Övergripande tar förslaget inte hänsyn till att det finns många olika slags molntjänster, utöver datalagring, hur stora och komplexa datamängder kan vara eller det samspel som krävs mellan leverantör och kunder för välfungerande molntjänster. Gissningsvis finns här även en gränsdragningsproblematik gentemot reglerna gällande portabilitet i DMA.

Förslaget innehåller ett generellt förbud mot vad som kallas hinder mot byte men ger varken en definition av hinder eller visar hur stort ett hinder ska vara för att reglerna ska vara tillämpliga. Det skapar en allvarlig otydlighet i artikel 23.

De obligatoriska övergångsperioderna som anges i artikel 24.1 a och c är inte anpassade till marknadens komplexitet. Här behövs mera realistiska förslag, baserat på hur marknaden i dag fungerar. Det är inte orimligt att anta att molntjänstleverantörer kan behöva mer än 7 dagar för att svara i detalj enligt artikel 24.2, och avtalsöverenskommelser med kunder i detta avseende bör beaktas.

Förslaget lägger främst skyldigheterna på den exporterande leverantören, men ett effektivt byte kräver samarbete av både den exporterande och den importerande leverantören, liksom av kunden. Detta bör förtydligas ytterligare i reglerna.

Att ställa krav på databearbetningstjänster så att alla tjänster är utbytbara eller att kräva tekniska specifikationer eller funktionell likvärdighet skulle innebära en rad praktiska problem och minskad innovationskraft för leverantörer och användare i EU. Långtgående krav på att databehandlingstjänster använder specifika tekniker eller dataformat kan riskera en likriktning av tjänster och minskade valmöjligheter för kunder. Det skulle kunna hämma utveckling och innovation i vad som erbjuds inom EU. Det förefaller också som svårt att tänka sig att enskilda databehandlingstjänsteleverantörer ska ha en så god kännedom om andra leverantörers erbjudanden och funktioner att det i praktiken skulle gå att säkerställa den "funktionella likvärdighet" som föreslås.

Internationella dataflöden

Även om artikeln inte är avsedd att begränsa dataöverföringar kan den i praktiken bli ett hinder för att använda globala tjänster, däribland molntjänster. Internationella dataflöden är grundläggande för dataekonomin. Redan i dag förlitar sig företag på dem för att kunna konkurrera globalt. Det kan finnas ett behov av lämpliga skyddsåtgärder även för icke-personliga uppgifter. Det går dock inte att använda samma resonemang som för skydd av personuppgifter. Detta eftersom icke-personliga uppgifter utgör tillgångar som innehas och ägs av de organisationer som skapade eller samlade in dem – inte individer. Att införa GDPR-liknande regler för överföring av icke-personliga uppgifter kommer därmed öka regelbördan, utan att ha några tydliga fördelar för företag. Dock bör dataakten bidra till att möjliggöra, snarare än att begränsa, det fria flödet av data för att underlätta gräns-överskridande datadelning.

För TechSverige

Christina Ramm-Ericson
Näringspolitisk chef

Fredrik Sand
Näringspolitisk expert